
***Ролята на специалните операции
за свалянето на режима
на Кадафи***

Илиан Алипиев

Илиан Алипиев – бивш началник на отдел „Военно контраразузнаване“ в ръководството на бившата „Служба Сигурност – Военна полиция и Военно контраразузнаване“ – МО, асоцииран сътрудник на Центъра по мениджмънт на сигурността и отбраната.

Текстът е лицензиран под [Creative Commons Признание-Некомерсиално-Без производни 2.5 България License](#)

Редактори: доц. Тодор Тагарев, доц. Велизар Шаламанов,
доц. Венелин Георгиев, посл. Валери Рачев

Всичко случващо се в Либия е изключително интересно от гледна точка на експертния анализ.

Предмет на този специализиран военен анализ ще бъде ролята на специалните операции от нов вид, проведени от Алианса за свалянето на Кадафи.

Още от пръв поглед са видни разликите от военна гледна точка на случващото се в Либия и случващото се преди това в Ирак и Афганистан. В последните две страни преди сформирването на местните правителства първоначално бяха проведени под една или друга форма чисто военни операции на НАТО за свалянето на тоталитарните режими. Първото нещо, което можеше да се види там бяха военните униформи на коалицията участващи страни от Алианса.

Сега, гледайки екрана, първото нещо, което се вижда в Либия са стрелящи въстаници, радващи се въоръжени либийци, искащи свалянето на режима на Кадафи както и действията на Преходния национален съвет /ПНС/ - нова форма на управление в Либия. Важната разлика сега е първоначалната липса на коалиционни сили на Либийска територия и наличието на ново управление в Либия преди още да е свален режима. Тоест, преходът в Либия се осъществява по друг алгоритъм, по-различен от предишните.

Този нов алгоритъм представлява изключителен интерес за военен анализ като стратегия и тактика, тъй като е продукт от интегриран модел на действие на специалните служби на коалицията, въоръжените сили на коалицията и техни формирания, либийски въстанически сили и новата форма на управление в Либия – Преходния национален съвет /ПНС/. Това е тактика различна от самостоятелните тактики на действие на силите за специални операции, на армейските части или на службите за сигурност. Интегрирания вектор на способностите на специалните служби, на въоръжените сили и на вътрешната опозиция дава нещо съвсем ново по своята същност, различно като начин на действие и като резултат.

За да се разбере по-добре същността на този нов вид интегритет, ще направим един исторически преглед в близкото минало на някои специални операции, провеждани като единство на сили и средства на специалните служби, тези на Въоръжените сили /ВС/ и на други органи от сектора за сигурност.

В момента България няма собствени доктринерни виждания за подобен тип операции. Има доктрина за специални операции, но тя не е от интегриран тип. *Разузнавателната общност* в тази доктрина не е позиционирана и структурирана по изискванията на съвременната война. В миналото, във връзка със съединението на България или с освобождението на българите са провеждани подобие на такива специални операции. В документалната литература има оскъдни данни за провеждани съвместни операции между служители на военното ни разузнаване и Вътрешната македоно-одринска организация, по отношение на Сърбия, Турция и Русия, непосредствено след обединението на България, когато военизираните отряди на ВМРО са играли ролята на въоръжените сили от съставната част на общия вектор, а съставната част от вектора на специалните служби са били силите и средствата на проходащото ни военно разузнаване. Всичко това се подразбира или е посочено в книгата на г-н [Румен Димитров Пасков Борис Сарафов 1872-1907: Биография](#) както и в автореферата на д-р Георги. Н. Кръстев „[Разузнаването в системата на националната сигурност на България](#)”. В книгата си [Борис Сарафов 1872-1907: Биография](#) - университетско издателство „Свети Климент Охридски” на 59-60 стр. г-н [Румен Димитров Пасков](#) пише: „...[Сарафов](#) отпътува от София към 8-10 март същата година /1896 г./..... В рапорта, адресиран до военния министър полковник [Рачо Петров](#),

Сарафов представя сведенията за III армейски турски корпус /дадени му от ЦК на Вътрешната организация/, описва военнотопографски районите, в които е действал по време на четническата акция. Допълнително добавя и сведения за положението и нуждите на Вътрешната организация от въоръжение, боеприпаси и парични средства. Министърът приема рапорта и хонорува Сарафов с 25 наполеона, т.е. 500 златни лева.” В изследването си Г-н Г. Н. Кръстев посочва: ”...българската държава започва да провежда активна разузнавателна дейност непосредствено след Берлинския конгрес. ...В тези условия и поради факта, че значителни по големина и икономическа важност територии остават извън границите на княжеството значение за разузнаването придобиват недържавни формирования и структури като ВМРО и българските църкви в неосвободените земи.” По-подробни данни за такъв тип операции, но с вътрешна насоченост са налице през 40-те години, когато оперативни служители от службите за сигурност на Царство България, командвайки въоръжени сили или така наречените „ловни дружини”, са организирали залавянето на партизански или бойни групи, действащи извън населените места или в страната. До колкото е известно от историята ни, удари по партизански формирования преди 09.09.44 г. са били извършвани и от самолети на българските ВВС по предварителни данни от полицейските служби.

В по-късен период, от 1944 г. до 1989 г. под съветско въздействие у нас са планирани и разглеждани въпросите на така наречените *Чекистко-войскови операции* /ЧВО/. Бившите съветски служби за сигурност са създали моделът ЧВО и са го прилагали по време на Гражданската война в Русия. Впоследствие са го прилагали за залавянето на немски диверсанти по времето на Втората световна война, а след приключването ѝ - за ликвидирането на украинските националистически и партизански движения. В България ЧВО са се прилагали за ликвидирането на „горяни” или на диверсантски групи, непосредствено след войната. По принцип в ЧВО участват сили и средства както на специалните служби, така и на Въоръжените сили /ВС/. Операцията се ръководи от оперативен служител от специалните служби, а старши войсковият командир му се явява подчинен и е същевременно началник - щаб на създаденото общо формирование. При така сформирания модул се използват целият инструментариум - сили и средства, методи, способности и форми за действия както на специалните служби, така и на Въоръжените сили. Целта е постигането на единен, *интегриран* ефект – унищожаване на противника и постигане целите на операцията.

По време на Втората световна война, операции подобни на ЧВО са били провеждани от германците при борбата им със съветските партизани, озовали се в немския тил. Такива операции Германия е провеждала и на територията на България с цел установяване и задържане на радисти, подводничари, парашутисти и други нелегални, изпращани от бившия СССР за борба с фашизма. При такива операции са установени и неутрализирани няколко агентурни мрежи на Червената армия действащи срещу Германия, локализирани в България. Чрез подобие на ЧВО, но като провокация, започва и Втората световна война – немски парашутисти облечени като полски военнослужещи нападат собствена своя радиостанция в близост до границата с Полша, на което Германия „отговаря” с военно нахлуване

Опит в подобни операции имат и съюзниците от Втората световна война. Така например, по агентурни данни английските и американските ВВС са разрушавали особено важни обекти на територията на Германия. Специалните им служби са подпомагали и поддържали партизанските движения и техните диверсионни действия във Франция, България, Югославия, Полша, Чехословакия и др. Известен е организираният от английските специални служби атентат върху райхспротектора на Бохемия и Моравия –

Райнхард Хайдрих, извършен от двама подофицери от бившата чехословашка армия Ян Кубиш и Йозеф Габчик, спуснати с парашути на 28 декември 1941 г. над протектората, както и последващият отговор на немските специални служби.

В периода малко преди и по време на Втората световна война са създадени и така наречените сили със специално предназначение – военни формирования, най-вече парашутни, действащи съвместно със съответстващите си специални служби. Такива са САС на Англия; формированията на Ото Скорцени в Германия; силите със специално предназначение /спецназ/ на Главно разузнавателно управление на Руската армия /ГРУ/ и др.

В съвременни условия като специални операции от нов тип биха се характеризирали и действията на английското военно разузнаване за проникване, контрол и ликвидиране на военизираните групи на ИРА. Подобни операции са били провеждани в различни части на света и от ЦРУ, включително и тази по неутрализирането на Осама бин Ладен. С подобен характер бяха и операциите на ГРУ по ликвидирането на Дудаев с изстреляна ракета по радиовълните на личния му мобилен телефон, набран преди това от агентка на ГРУ, и тази по превземането на двореца и неутрализирането на Хафизула Амин в Афганистан.

Новото, което виждаме сега в Либия е интегриран модел на действия между специални служби, въоръжени сили, електронна война и други елементи от сектора за сигурност, в изменящо се доминантно позициониране на един елемент спрямо друг. За разлика от предишните действия в Ирак и Афганистан, когато цялостната операция се провеждаше от Въоръжените сили, осигурявана от специалните служби, сега е обратно - цялостната операция най-вероятно се ръководи от специалните служби на Алианса с важното, но целенасочено и конкретно участие на Въоръжени сили. В тази операция участват малки военни формирования за идентифициране и посочване целите за ВВС на Алианса и осигуряване бойните действия на въстаническите войски. В пресата изтече информация и за наличието на преоблечени като араби военнослужещи от Алианса, както и за наемници, участващи на страната на либийските въстаници. ВВС на Алианса нанасят ограничени, но целенасочени удари по особено важни обекти към които след това се придвижват въоръжените сили на опозицията. Със сигурност се използват радиоразузнаване и космическо засичане на телефонни разговори и излъчвания в различни спектри, сателитни снимки, агентурно разузнаване и други сили и средства от сектора за сигурност. От СМИ е известно, че при задържането на Кадафи, а впоследствие и на сина му Ал-Ислам, колоните им от коли са били откривани, обстрелвани и възпрепятствани от ВВС на Алианса. Така например *сайта dnes.bg* посочва: „...Към момента има няколко версии за залавянето на **Кадафи**. Според една от тях е бил ранен и заловен, когато се опитвал да избяга от **Сурт** с конвой, атакуван от самолети на НАТО.” *mediapool.bg* посочва: „...Изданието пише **! "Аш Шарк ал Аусат"!** че британските разузнавателни служби изглежда са изиграли голяма роля за залавянето на **Сейф ал Ислам**, тъй като са предоставили първоначалните разузнавателни данни за вероятното му местоположение на революционните сили.”

Нов момент е наличието на център за ръководство и координация на въстаническите сили /ПНС/ на територията на Либия, който след окончателното падане на режима на Кадафи поема държавното управление и отпочна процес за възстановяване и демократично развитие на страната.

Възможно е сценарият в Либия да е протекъл и по по-различен от описания начин. Това е разбираемо. Въпросът е и какво ще се случи от тук нататък. Естествено това ще

зависи от множество външни и вътрешни условия и фактори и ще изисква последващата им планирана намеса.

От казаното дотук става ясно, че съвременните предизвикателства изискват нов *интегриран модел за действие*, с изменящо се доминиране на елементите от сектора за сигурност при провеждането на операции в зависимост от условията за водене на военните действия и от поставените пред тях цели. Това изисква и прилагането на нов подход към развитието на способностите, позиционирането, структурирането и функционалното устройство на *разузнавателната ни общност* както и към цялостното доизграждане и развитие на *сектора за сигурност*.

ПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Mediapool.bg от 25.11.2011г.
2. Dnes.bg от 20.10.2011 г.
3. Пасков, Румен Димитров. *Борис Сарафов 1872 - 1907: Биография*. София: Университетско издателство "Свети Климент Охридски", 1996.
4. Кръстев, Герги Н. *Разузнаването в системата на националната сигурност на България*, автореферат